

DM MAGAZIN

Beszélgetések a gyerekekről 3.

Gyerek-
betegségünk
a gyerekbetegség

„A gyerekeknek joga van az egészséges növekedésre és fejlődésre; arra, hogy fizikailag, szellemileg, erkölcsileg, lelkiileg és társadalmilag fejlődjen, egészséges és szokásos módon a szabadság és méltóság viszonyai között.”

(ENSZ-nyilatkozat, 1959.)

Úgy tartják, a számarkőhő-gés, a bárányhimlő, a skarlát, a mumsz gyerek-betegség — át kell esni rajta! Vajon valóban így van-e ez, vajon tényleg ezek a legveszélyesebb betegségek-e a gyerekekre, s egyáltalán: törvényszerűek-e a gyerekkor betegségei? Ezekre a kérdésekre kerestünk választ dr. Boda Domokos egyetemi tanárnál, a SZOTE gyermekklinika igazgatójánál.

— Tudomásul vehetjük-e, bele-nyugodhatunk-e mi, orvosok, abba a hitbe, hogy a gyerekbetegségek az élettel együtt járnak, a gyerekkor velejárói, amelyen át kell esni? Eppen, hogy nem. Hiszen az olyan fertőző betegségek, mint a kanyaró, számarkőhő-gés, kiütéses betegségek sem elkerülhetetlenek. A kanyaró megelőzhető, a számarkőhő-gés sem okoz problémát az orvostudományban, a csontgyengeség, fogzási betegségek teljesen megelőzhetők. Az angolkór annyira eltűnt életünkben, hogy az egyetemi hallgatóknak is csak Leonardo da Vinci Madonnás festményein tudom demonstrálni. A mai generáció egészségesebb és szebb. A szó esztétikai értelmében is, hiszen a bennük levő képességek, adottságok teljes egészében kibontakozhatnak. Ez feltételezi a megelőző jellegű tevékenységet, és a rendszeres vitaminkelést.

— Az orvostudomány nagy lehetősége és felelőssége a koraszülöttek megmentése.

— Mi úttörő szerepet vállaltunk a perinatális intenzív központok kialakításával, és jelentős szerepet játszottunk ma is ezen a területen. Olyan újszülötteket tudunk megmenteni, akik korábban menthetetlenek voltak. A közvéleményben elterjedt, hogy ezáltal gyarapítjuk a csökkent értékű emberek számát. Az eredmények, felmérések és tapasztalatok egyértelműen bizonyítják, hogy sem abszolút számban, sem viszonylagosan nem emelkedett

a csökkent értékű gyerekek száma. Azok, akik meghaltak volna, megmentjük, akik sérültek volna, azok teljesnek egészségesek. Az örömdetes haladás ellenére felmerül a kérdés, megvan-e minden lehetőségünk, amit ma a tudomány rendelkezésünkre bocsát? A válasz nem egyértelműen pozitív. Ugyanabban az épületben dolgoztunk, mint évtizedekkel ezelőtt, nagy a zsúfoltság, a nehezebb, bonyolultabb munkát mind szűkebb körülmények között vagyunk kénytelenek végezni. A tét pedig óriási!

— Még két évtizede sincs, hogy a gyerekgyógyászok egyik fő gondja volt a fejlődésben elmaradt gyerekek gyógyítása. Mostanra a csecsemőkori tápláltság veszélyeivel kell megküzdeniük. Mi ennek az oka?

— Ennek több oka van. A szülők szinte versengenek, kinek mekkora kisbabája van. Ez olyan kegyes család, amellyel önmagunkat és gyerekünket csapjuk be. A túltápláltság a nem szopós gyerekek között terjedt el, s a szülők túlzott aggályoskodása és türelmetlensége az oka. Azt hi-

szik, a gyerek azért sír, mert éhes. Pedig a gyerek azért sír, mert a sírás hozzátartozik tulajdonságaihoz. Az anyák tápszereket aznak a babáknak, a csecsemő nem szopik. Megtévészto módon a túltáplált csecsemők nem kövérek, hanem nagyok, „erősek”. Ez a túlfellettség azonban igen ártalmas, a szervezetet meg nem engedhető terhelésnek veti alá, s ezáltal fokozottabban ki van téve a fertőzéseknek. Ezért nem bírják a bölcödét, ezért gyullad be a fülük az első kis huzatra. Az anyák nem szoptatnak, elapad a tejük. Egyértelműen bebizonyosodott, hogy szoptatott anyatej nélkül nem lehet teljes értékű felnőtt a gyerekből. Nélküle szinte behozhatatlan biológiai és pszichológiai hátránnyal indul a gyerek. A gyerek szopás közben testi és érzelmi kapcsolatot létesít az anyával, amely nemcsak a táplálás mechanizmusát, hanem lelki kontaktust is feltételez. Mi mindent megteszünk — egyik fő célkitűzésünk — a szoptatás propagálásáért, tejgyűjtő akciók szervezéséért. Tejet adni hasonlít a véradás-hoz. Am vért mindenki tud adni, női tejet csak az édesanya! Ennek népszerűsítése csak társadalmi összefogással, sőt nemzetközi akcióval valószínűsíthető meg. Szép, figyelemre méltó eredményekről is beszámolhatunk: Hódmezővásárhelyen a gyerekek 70 százaléka kap anyatejet, a szegedi 30 százalékkal szemben. Óriási dolgokról van szó. Nem szabad, hogy ez kényes kérdés legyen! Hollandiában például televíziós adások népszerűsítik a szoptatást — tisztelettel, az anyai hivatásból és a társadalmi felelősségből táplálkozó ösztinte segíteni akarással.

— Hogyan ítéli meg, melyek a legnagyobb veszélyek az általános iskolás és serdülőkorban?

— Gyerekcipőben jár még nálunk az iskolai higiéné: az étkezés kulturáltsága, az illemhelyek tisztasága stb. A gyerekek — különösen a mintagyerekek — túlerheltek. Az iskolai munka mellett a nyelv- és zongorórak, úttörő-foglalkozások, edzések nyomják a vállukat. Az egyforma terhelés megvalósítása egészségügyi szempontból is nagyon fontos feladat. A nemese értelemben vett tömegsport, a testnevelés, a mozgás is sok kívánnivalót hagy maga után. Az egészséges szervezetet rendszeres fizikai megterhelésnek kell kitenni, s ezen a területen nem valami rözsás a helyzet. Nem általános az egységes, konstruktív és pozitív családi életre nevelés, mely a korai szexuális élet fellelhető torzulásait eredményezi. Nem elég konzekvensen kísérjük gyerekeink életét, nem folyamatos nevelőmunkánk, s így 14 évesen, serdülőként szinte egyszerre kerülnek a „senki földjére”.

TANDI LAJOS

Müller Dezső
emlékének

Most lenne 90 éves Müller Dezső (1889. július 16-án, született Szegeden), aki a forradalmi munkásmozgalom kiemelkedő harcosaként halt meg 1976. augusztus 7-én. „Apám alig tudta a mindennapit megkeresni” — használt cikkeik adás-vételével foglalkozott — írta életrajzában; őt gyerek eltartására nagyon szűkösen tellett. A négy polgári elvégzése után könyvelésben helyezkedett el. 1904-ben történt első munkavállalása — amely megszaktítás nélkül 53 évig tartott — biztos megélhetést jelentett részére. Korai gyermek-kori nélkülözése azonban olyan mély nyomot hagyott benne, hogy állását is — amelyet a Pick Szalámi, majd a Pollák-féle Rostkikészítőben töltött be — a munkásmozgalom támogatás-á-ra is felhasználta. 1912-ben házasságot kötött, két gyermekéről gondoskodott, azonban 5 évi házasság után magányosan élte le életét.

1918 őszén kapcsolódott be a munkásmozgalomba, belépett a Szociáldemokrata Pártba. Az ő személyes érdeme is, hogy az őszirózsás forradalom idején a baloldali szociáldemokratáknak sikerült — ahogy írja: „felrob-

bantani a Wimmer Fülöp elnöksége alatt működő Szegedi Magántisztviselők Egyesületét” és létrehozni a Magántisztviselők Szakszervezetét, amely csatlakozott az Országos Szövetséghez. A felduzzadt szakszervezetet foglalkozások szerint külön csoportokra osztott, és így lett Müller Dezső az Ipari és Közlekedési Tisztviselők Országos Szövetsége helyi szervezetének titkára, egyben a Szakszervezeti Bizottság és a Munkástanács tagja. Részt vett az 1919. évi szegedi politikai sztrájk szervezésében.

Belépésétől kezdve mindvégig, a Szociáldemokrata Párt helyi szervezetének vezetőségi tagjaként, a baloldali forradalmi erőket támogatta. Mint a párt ellenőrző bizottságának alelnöke, nemegyszer folytatott éles vitát a párt jobboldali politikájáról közismert titkárával, Lajló Dezsővel. Pénzügyi, szakmai hozzáértése miatt a párt szinte nem nélkülözhetette a munkáját. Néhány

évig alelnöke volt a Szegedi Munkás Testező Egyesületnek.

A felszabadulás után is a Szociáldemokrata Pártban dolgozott és tevékeny segítőtje volt a két párt egyesülésének. 1946-tól a tanácsok megalakulásáig a Törvényhatósági Bizottság tagjaként szakmájához közel álló bizottságokban tevékenykedett, de dolgozott az iparági szakszervezetek megalakulásáig a szakmák közötti bizottság tagjaként is.

Az ellenforradalom Budapesten érte, majd 1956. november 15-én Szegedre jött, és akkori munkahelyén, a Délmagyarországi Rostkikészítő Vállalatnál segítette a párt szervezését, amelynek alapszervezeti vezetőségi tagja lett. Előrehaladott kora ellenére is tevékenykedett, vállalta a városi pártbizottság revíziós bizottsága tagságával járó fontos megbízatást, és azt legjobb tudásával, erejéhez mérten látta el. 1957. januárjában nyugdíjba ment, de még hosszú ideig a városi pártbizottság nyilvántartási munkakörében mint társadalmi munkást láthatták tevékenyen dolgozni a pártalapszervezetek aktivistái, akik ott hivatalos ügyekben megfordultak.

DR. DÉGI ISTVÁN

Megkérdeztük...

Házon belül

Azt mondják sokan, aki vándorol, az vándormadár. Lehet, hogy így van, de akkor van kicsi madár is, meg nagy is.

Tíz évvel ezelőtt „vándoroltam” Szegedre. Jászapátiban, a mezőgazdasági szakiskolában tanultam az állattenyésztést, lehetett volna belőlem borjúnevelő, tejkezelő vagy fejőmester. Én választottam a pályát, meg is tanultam a mesterséget, szerettem is, és engem is becsültek. Egy nagy gazdaság nagy tejházának a laboratóriumában dolgoztam, az pedig jó helynek számított. Csak-hogy én akkor tíz évvel fiatalabb voltam, és mindenképpen menni akartam valahová. Nagy városba. Kínéztem magamnak Szegedet. Jó, de mit csináljak én ott? Hol dolgozom, és hol lakom? Olvasom az újságban, hogy munkaerőt keres a Textil. Egészen más, mint a borjúnevelés, de azért megpróbálom. Vagy sikerül, vagy nem. Leveleztem velük, megkérdeztem, mit kínálnak. Visszaírtak: gépmunkásnak jöhetnek. Oda nem kell szakmunkás-bizonyítvány. Felvettem a szakmámat, és eljöttem oda, ahol a nem szakmunkás is jó.

Nehéz volt eljönni, szüleim is aggódtak. Gondold meg, lányom, jól gondold meg! Ha elmész is, mi visszaváruk. Ha nem sikerül, haza akkor is mindig jöhetesz. A gazdaságban is azt mondták, maradjak, de ha elmegyek is, visszajöhetek. Minden fiatal vágyik valahová, nekivágtam. Lányszállóban lakhattam, szakmát tanulhattam ott is, minden jól ment, nagy panaszom semmire se lehet. Férjhez mentem, a házasság is jól sikerült. Férjem is lakatos a Textilben. A lányszállóból alberletbe mentünk, az alberlet pedig jó soha nem lehet. Egyik rosszabb, mint a másik. Kiadják a szobát, de nem nagyon tűrik meg benne az idegent. Leginkább csak hálhí jártunk haza. De az üzemet szerettem, jó társaság jött össze, szakmunkás lettem megint, meg se fordult a fejemben, hogy ar- rébb álljak. Két hónappal ezelőtt mégis eljöttem.

Véletlenül történt, barátnőmnek ajánlották az állást, ő mondta, próbáljak szerencsét. Bejöttem a személyzetire, leküldtek az üzembe, nézzem meg, mit kínálnak. Elmondtam, mit végeztem, fölvettem pasztörözőnek.

Ilyen nagy teüzemet, azelőtt nem is láttam. Hogyan tudok én itt megfelelni a földadatomnak? Avval biztattam magam, aki eddig megtanulta, az is ember, talán rajtam se fog ki. Akárhogy akartam, a pasztörgéppel máig nem barátkoztam meg. Nehéz munka, férfi erejét igényli. Kezelnit könnyű, de a fölözógépet szétszedni, kiciszítani nehéz. Most nyáron, kétszer is szét kell szedni naponta, szerencsém volt, jöhettem ide, ahol most vagyok, tejmesternek. Ki van adva, melyik tartályba milyen zsírszázalékos tej mehet, azt muszáj betartani. Amikor tele a tartály, mintát viszünk a laborba, tíz perc alatt eredményt kapunk. Nagyon vigyázunk rá, ami a zacskóra rá van írva, annak meg kell lenni.

Miért jöttem el? Családász-szonynak a három műszak nagyon nehéz. A férjem délelőtti, de nekem éjszaka is mennem kellett. A gyereket láttam is, meg nem is. Jobb is itt a pénz, mint ott volt a három műszakban. Mások a körülmények is. Ott meleg van, nincs megállás, itt a tej körül olyan nagy meleg mégse lehet. A gumicsizmát volt a legnehezebb megszokni. Miért van legyűrve a szára? Azért, mert ebből csak hosszú szárút csinálnak, én viszont soha nem járok térdig a tejben. Nem tudom, megkérdezte-e már valaki azt, aki viseli a gumicsizmát, milyen felelne meg neki legjobban? Ez a sablon, elégedjen meg vele! Hogy a fele fölösleges? Fájnak a lábaim, visszerek, nem tudom elviselni a magas szárú csizmát.

Többet itt se ülhetek, legfeljebb tíz percet, a műszak vége felé, amikor már nem bírom tovább. A buszban úgy érzem,

mindjárt összerogyok, de amikor otthon a nyakamba kapaszkodik a gyerek, és azt mondja, gyere, anyukám, menjünk sétálni, menjünk játszani, akkor én elfelejtetem, hogy talpon vagyok reggel óta. Kimegyünk a fűveszkertbe, gyalog. Elmegyünk Tá-péra, gyalog. Télen is. Nem tudom, a múzeumban hány-szor lát-tuk már ugyanazt a kiállítást. Jó mozi van, menjünk oda! Most a Vidám Parkba! Elfelejttem, hogy a buszban kapaszkodnom kellett.

A tejet én nem szeretem, vesztéséget a gyárnak nem nagyon okozok vele. A család azonban issza, megyek tehát a boltba, veszem a tejet mindennap. Nem tudom, mi a hiba, nem ismerem még ki mindent, de ez a zacskós megoldás, azt hiszem, nem jó. Élelmiszerről van szó, az élelmiszernél pedig az az első követelmény, hogy gusztyusos legyen. Ezt a zacskót mindenkinek lehet mondani, csak gusztyusosnak nem. A ládában félig ott a kiömlött tej, benne úszik a zacskó, vegye ki a vevő, csorgassa le, törölgesse meg, és vigye haza. Ha le akaránk szoktatni az embereket a tejről, ennél jobb megoldást ki se lehetne találni. Húzzák a földön a ládát, éppen úgy, mint a kenyere-sek. Ami alul volt, fölfütre kerül, a sár meg rá a tejrre vagy a kenyérre. Meg nem értem, miért nem találnak ki valami olyan megoldást, aminél nem merül föl az emberben: most ugyan, mit eszünk?

Láttam, itt a töltőnél minden zacskót megnyom, aki tölti, és félreterzi, amelyik nem zár jól. Azt nem tudom, közben hogyan lukad ki. A géppel nem lehet baj; talán a fólia vastagsága nem egyforma; nem tudja rendszeresen összesűtni a gép. Látom, amit visszahoznak, a vesztéses is nagy. Ha délután nem lehet a boltban frisset kapni, biztosra veszem, a hiba nem mibennünk van. Vagy nem rendelnek frisset, vagy nem szállítanak, de azt látom, hogy tudnánk küldeni minden-hová.

Nézek nagyokat, amikor nyilatkoznak az illetékesek, hány-féle tejtermék kapható nálunk, mert nem értem. Ha reklámoz-zák, akkor lennie kell, de ha a boltba megyek, akkor nincsen. Keresem a gőcseji sajtot, vagy a kőménymagosat, még pult alól se lehet kapni.

Jó helyem van, mondom, két hónapja vagyok itt, de már be-irakoztam a középiskolába. Negy-éves, szakmát ad és érettségit. Hallottam én is olyat, hogy a felnőttek iskolájával nem egészen tiszta minden, mert sokan csak a papirost akarják, mag-sabb beosztással, de a tanulás nem nagyon illik. Azt is hal-lottam, minden lehetősége meg-van a fiatalnak, hogy egymás után végezze az iskolákat, miért később jut eszébe? Válaszolni mindegyikre tudnék, de csak a magam nevében. Beiratkoztam annak idején a gimnáziumba, beteg lettem, abba kellett hagy-nom. Utánam jövő korosztállyal már nem szívesen jártam volna együtt. Most viszont, ha lehet, tanulok. Mert tudni akarom, mi az, amit csinálók. Más a papi-rossal nem akarok kezdeni. Biz-tosan nem megyek be az irodá-ba, hogy írósztalt ide, mert én leérettségiztem. Ha netán tovább is tanulnék, az asztal akkor se kellene. Nagyon tetszik, hogy szívesen vették, amikor jelent-keztem. Rögtön azt mondták, minden segítséget megadnak.

En azt hiszem, amíg több lesz a főt, mint a lent, addig min-dig baj lesz a munkaerővel. Min-dig alulról néztem a világot, a nyakamat rá, minden üzem meg tudná házon belül oldani a mun-kaerőgondjait. Nézzem körül aká-hol, és látja maga is: sokan van-nak nyolc általánossal főt, és sokan vannak érettségivel lent. Aki lenn van, jól jár érettségi-vel is, de aki főt erőlködik, soha ki nem találja, hogy nála kellene kezdeni a munkaerő-to-borzást.

(Elmondta Ördög Mihályné, a szegedi tejfeldolgozóban)

HORVÁTH DEZSŐ